

Mosonyi Mihályra emlékeztek Sátoraljaújhelyben

*„A magyar zenének művészi értelemben vett kifejlesztése által
(a német, olasz, s francia zeneirány s iskola mellett)
teremtsük meg a 4-ik világhírű írmódot is: a magyart.”
(Mosonyi Mihály)*

Az elmúlt évi igen sikeres Lavotta Emlékév után a sátoraljaújhelyi Lavotta János Művészeti Iskola, a Lavotta János Kamarazenekar Alapítvány a Mosonyi200 országos megemlékezés programját jubileumi hangversennyel, valamint zenetudományi konferenciával gazdagította. Ismert, hogy az idén 25 éves fennállását ünneplő Lavotta János Kamarazenekar mennyire elkötelezett a 19. század magyar romantikus zenéje, a verbunkos muzsika iránt. Magyar Verbunkos Zene CD-sorozatukban a névadó, a Tállyán nyugvó verbunkos-szerző, hegedűvirtuóz, az első színházi karmester, házitanító Lavotta János verbunkosai mellett helyet kaptak a kor ismert szerzői is, mint Bihari János, Csermák Antal, Rózsavölgyi Márk, Kossovits József, Allaga Géza, Doppler Ferenc, valamint Farkas Ferenc öt tételes Lavottaszvitje. Amint azt az olvasó látni fogja, Mosonyi Mihály szerzősége külön fejezet a nyolc darabból álló CD-sorozatban.

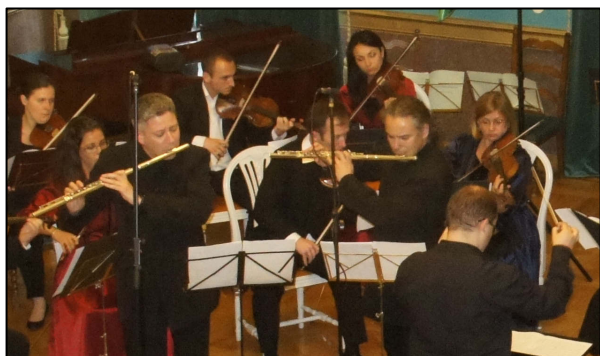
A Mosonyi-konferencia sem minden előzmény nélküli, hiszen a Lavotta János Művészeti Iskola, az alapítvány 1990 óta, Lavotta és a magyar zenei romantika kora címmel, elsősorban kerek évfordulók alkalmával rendszeresen egybe tereli a magyar zenetudomány jeles képviselőit. Előadóként köszönthettük már Legány Dezsőt, Papp Gézát, Barsi Ernőt, Réti Zoltánt, Domokos Máriát, Pethő Csillát, Erkel Tibort, s a konferenciák rendszeres vendége Bónis Ferenc Széchenyi-díjas zenetudós is.

Jubileumi hangverseny a Városháza dísztermében

A Mosonyi Mihály (Michael Brand) születésének 200. évfordulója alkalmából rendezett sátoraljaújhelyi megemlékezés a Lavotta János Kamarazenekar (alapító-művészeti vezető: Dombóvári János) ünnepi hangversenyével kezdődött. A műsor rendhagyó összeállításában a zeneszerző jubileuma, valamint a kamarazenekar negyedszázados ünnepe egyaránt meghatározó szempont volt. *Mosonyi e-moll zongoraversenyét* a szeptett zenekari változatával, a mű legavatottabb hazai tolmácsolója, *Kassai István* játszotta, a tőle megszokott hol lírai, hol pedig játékos könnyedséggel. A többi elhangzott művet nevezhetnénk akár Lavotta-blokknak is, amelyben csupán *Doppler Ferenc* két fuvolára írt *Magyar concertino* című művének, ezúttal

Kassai István

Karpyak Andrij és Dombóvári János Imre

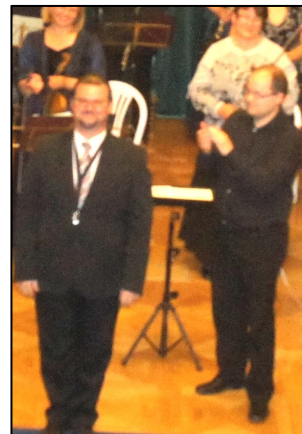
vonószekari kíséretes előadása szerepelt mintegy kakukk tojásként. Ha szerzőségében nem is, zenei stílusában azonban a magyar verbunkos zene jellegzetességeinek mintegy példatárát hallhattuk két virtuóz művész, *Karpyak Andrij*, a Doppler-testvérek szülővárosának, a leMBERGI Zeneakadémia fuvolatanszéke professzorának, valamint a belgiumi Leuven-ben művészdiplomát szerzett *Dombóvári János Imre* előadásában.

Lavotta F-dúr verbunkosára érdemes úgy tekintenünk, mint a magyar vonós kamarazene

kezdeteinek egyik darabjára, amely úgy formai (Da Capo)-, dallamvezetési (téma az első hegedű szólamában)-, mint a könnyen kiismerhető harmóniai kíséret szempontjából – a tánckarakter megőrzése mellett – végtelenül egyszerűsége törekszik. A jubileumi hangversenyen felcsendült énekelt verbunkos dallamok közül már a szerzőség megállapítása is összetett feladat, azonban közös vonásuk, hogy mindegyikhez köze van Lavottának...A dalok történelmi háttérét kutatva 1920-ig, Lavotta centenáriumi ünnepségéig kell visszanyúlnunk. Pár héttel vagyunk az országot csonkító diktátum érvénybe lépése után, amikor az Országos Területvédő Liga Vikár Béla elnökletével, valamint az Operaház művészeinek közreműködésével nagyszabású emlékünnepeket rendezett Tállyán. E jeles alkalomra *Z.Révész Anikó* zongoraművész (feltételezésünk szerint Zempléni Árpád költő felesége) Lavotta, Kossovits ismert darabjainak, valamint a költő verseinek felhasználásával több dalt is komponált, amelyeket zongorakísérettel látott el. Így keletkezett a Lavotta Szigetvár ostroma programzenéjének *Ima* tételére-, valamint Zempléni Árpád Lavotta hegedül. Kép Tokaj-Hegyaljáról című versének felhasználásával *Z.Révész Anikó* dala, az *Ima a hazáért*. Az est folyamán elhangzott másik dal, a *Lavotta szerelme* című kompozíció első részében Kossovits elhíresült (azonban egy téves közlés folytán Lavottának tulajdonított) dallamára a szerző Zempléni Árpád lírai sorait alkalmazta. A középső rész ismét a Szigetvár ostromából való, ezúttal a feszes, nyitó tételt, a Tanácskozás verbunkosát használta fel *Z.Révész*. Az ABA – szerkezetű műben a visszatérő édes-bús Kossovits-dallam kerek egészé formálja *Z.Révész Anikó* szerzeményét, amely e sorok írója hangszerelésében a kamarazenekar, valamint *Polster Ildikó* előadásában hangzott el.

A kamarazenekar tagjai régóta vártak arra az alkalomra, hogy előadásukban elhangozzon *P.Sarasate* világhírű darabja, a *Zigeunerweisen*. A különös vágyakozás oka pedig Lavotta János Homoródi nótája, amely különböző letétekben, verziókban és másolatokban tizenegy, 19. századi forrásban fordul elő. A szép ábránd feldolgozása, sajnos szerzői megjelölés nélkül (nem úgy Szentirmay Elemér, aki a *Csak egy kislány van a világon* kezdetű nótája miatt a neve feltüntetéséért sikerrel perelt), a Cigánymelódiák mintegy felét teszi ki. A mű a többnyire Japánban tartózkodó *Szomora Tibornak*, a legjobb hagyományt követő előadói stílusban megformált, fölényes hegedűjátékával hatalmas sikert aratott.

Az ünnepi hangverseny igazi csattanóját egy ősbemutató jelentette, amely kortárs mű zenei mondanivalójával szinte észrevétlenül vezette át a hallgatót a verbunkos korából a 21. század hangzásvilágába. A jubiláló Lavotta János Kamarazenekar ez alkalomból egy zenemű írására kérte fel Kerek Gábor Közeledőt. Már a próbák alkalmával is nagy tetszést kiváltó I.Népdalszvit, a szerző 276. opusa négy jól megkülönböztethető, karakteres tételből

Kerek Gábor és Derecskei András

áll: Madárka, madárka – Kanásztánc – Szivárvány havasán – Finale. Kerek Gábor kitűnő hangszerelő, a vonósoktól az egy-egy fa- és rézfúvós, valamint ütőhangszeren át a zongoráig a művészeti iskola valamennyi hangszeres tanárának adott feladatot. A szerzőt, aki fagotton maga is közreműködője volt az ősbemutatónak, a szép számú hallgatóság – amely ennyi kiváló művészt egy sátoraljaújhelyi hangversenyen még nemigen láthatott-hallhatott – forró ünneplésben részesítette. Derecskei Andrásnak, az est fiatal, de annál ambiciózusabb karmesterének nem kis erőfeszítésébe telt összefogni a koncert műsoránál is heterogénebb, nem hivatásos, de az örömmel mindig kész együttest. Erénye, hogy ennek az emberileg, szakmailag egyaránt összetett, olykor kényes feladatnak Derecskei András kiválóan megfelelt, s akit a zenekar közössége szívébe zárt. A hangversenyről CD-felvétel készült, a Magyar Verbunkos Zene CD-sorozat 9. darabja várhatóan a Magyar Kultúra Napja idején jelenik meg.

A kamarazenekar alapítványa a Mosonyi Emlékév alkalmából a sorozat 8. darabjaként egy CD-ével rukkolt elő. Ugyanis nincs még egy komponistája a magyar zenetörténetnek, aki oly maradandó emléket állított volna Kazinczy Ferencnek, mint Mosonyi Mihály. A magyar irodalmi élet 1859-ben Kazinczy Ferenc születése centenáriumának megünneplésére készült. A magyarrá lett Mosonyira az évforduló különös hatással volt: a nyelvújító-író tiszteletére megírja *Hódolat Kazinczy Ferenc szellemének* című zongoraművét, melynek kottalapjára nevét Mosonyi Mihályként először tünteti fel, majd röviddel ezután pedig elkészíti ennek zenekari változatát is. Noha a zongoramű szerkezetén Mosonyi nem változtatott, a darab hangszerelésével zenetörténetet írt azzal, hogy a *Hódolat* az első szimfonikus mű, melyben a *cimbalom* is szerepet kap. S hogy Mosonyi főhajtása teljes legyen, 1860-ig elkészül az első nagy formátumú magyar kantáta komponálásával, melynek szövegéül Kazinczy *Tisztulás ünnepe az Ungnál. 886-ik esztendőben* című versét választotta.

A Lavotta János Kamarazenekar valószínűleg egyedülállóként rendelkezik – ami nem válik a hazai hanglemezkidás dicsőségére – a fenti művek CD-felvételével, s amelynek milleniumi megjelenését Bónis Ferenc recenzójában „világpremierként” üdvözölte. A negyedik Mosonyi-művet, az e-moll zongoraversenyt Kassai Istvánnal, az Erkel Ferenc Társaság gyulai hangversenye alkalmával rögzítette az együttes. A kamarazenekar ezzel a koronggal tiszteleg az anyanyelv és a magyar zene újítóinak: Kazinczy Ferenc és Mosonyi Mihály emléke előtt.

Zenetudományi konferencia Széphalmon

A Magyar Nyelv Múzeuma impozáns épülete, s minden igényt kielégítő konferenciaterme 2008-ban történt átadása óta a nemzeti romantika korával foglalkozó zenetörténészeknek, kutatóknak évről-évre találkozási helye. A szervezők a Mosonyi-konferenciának a *széphalmi mester* emlék-, valamint nyughelyénél, a magyar nyelv templománál keresve sem találhattak volna méltóbb helyszínt.

A konferencia jelentőségét, valamint a rendezők ügyszeretetét méltatva, a tudományos tanácskozást *Dankó Dénes*, Sátoraljaújhely alpolgármestere nyitotta meg, aki köszöntője végén váratlan bejelentést tett. A Megyei Közgyűlés legmagasabb kulturális elismerését, Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Díját 2015-ben a 25 éve alakult Lavotta János Kamarazenekarnak ítélte oda.

A konferencia nyitó előadását *Muzsikus-termő régió a magyar királyság észak-nyugati határvidékén* címmel *Dr. Ittész Mihály* tartotta. Előadásával olyan alapot teremtett, amely méltóképpen készítette fel a konferencia közönségét arra a történeti, társadalmi valamint kultúrkörnyezetre, amely nyilván meghatározó volt Michael Brand életének alakulásában.

Mosonyinak Kazinczy Ferenc irányába megnyilvánult hódolatáról már tettünk említést. *Dr. Bónis Ferenc* előadását, melynek témája *Mosonyi és Kazinczy*, zempléni hallgatósága ezért is várta megkülönböztetett érdeklődéssel. Az egyetlen Mosonyi-monográfia szerzője által feltárt két újító szellemi kapcsolatát bemutató előadás a Széchenyi-díjas zenetudós egészségi állapotában bekövetkezett átmeneti zavar miatt elmaradt. A konferencia előadói jókívánásait küldték az azóta már megerősödött, fáradhatatlan Bónis Ferenc számára.

A Hollandiában élő karmester-nagybögőművész *Scholcz Péter* Liszt-kutató, az ottani Liszt Ferenc Társaság elnöke, aki ugyanakkor elévülhetetlen érdemeket szerzett a Mosonyi kutatásban is. Többek között neki köszönhetően ismerhette meg a zenei világ Mosonyi három miséjét, de kandidátusi dolgozata is Mosonyi munkásságából készült. Liszt születésének bicentenáriuma alkalmából 2011-ben már rendezett egy vándorkiállítást a zeneszerző Hollandiában fellelhető ereklyéiből, most ugyanezt teszi a Mosonyi Emlékév kapcsán. *Szemelvények Mosonyi Mihály életéről képekben* címmel a kiállítás történetét beszélt el hallgatóinak. *Sziklavári Károly* az emlékév szervező bizottságának tagjaként is sokat tesz azért, hogy Bónis Ferenc szavaival élve: Mosonyi Mihály életművének örökös helye legyen kultúránk zengő panteonjában. Előadásában a delelőjére ért magyar romantikus zene meghatározó alkotómesteréről, mint *örök újítóról* hallgathattunk. A Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai karának professzor emeritusa, *Dr. Tusnád László* mondanivalója elé *Fehérné Sulyok Éva* moderátorként a következő kérdést tette fel: lehet-e kétségbe vonni valakinek a hazaszeretetét, aki Brand-ként születik és Mosonyiként hal meg..? Az irodalomtörténész-költő professzor Mosonyi Mihály hazaszeretetéről, valamint a megtisztulás kérdéséről ugyanazzal a komplexitással beszélt szabadon, melyben a zene-irodalom-történelem egysége csakúgy jelen volt, mint ahogyan azt tanítványai tapasztalhatták óráin sok éven át.

Dr. Tusnád László

Igazi kuriózum volt a konferencián *Dr. Tátrai Zsuzsanna* jelenléte, hiszen személyében a sátoraljaújhelyi-széphalmi rendezvények történetében először hallgathattunk néprajztudóst. Előadásával szinte fizikailag is közelebb kerülhettünk a Zempléntől egyébként sok szempontból távolinak tűnő Burgenland földjéhez, az ottani jeles napok, ünnepi szokások, vagy éppen az emberi élet fordulóihoz (születés, halál, esküvő stb.) kapcsolódó népszokások jó hangulatú bemutatásával, melyet „*Adalékok Mosonyi szülőföldjének néphagyományaihoz*” címmel tartott. „Tiszteljük emlékét azáltal, hogy igyekezzünk gyümölcsözővé tenni példáját és útmutatásait” – írja Liszt Ferenc Ábrányi Kornélnak Mosonyi Mihály halálakor. A közvetlen utókor, a századforduló (amely Kodály szerint zeneileg egy három részre szakadt országot jelent) azonban jórészt más irányba haladt. A hangversenyélet viszont jó szolgálatot tett azoknak a remekműveknek, melyeket olyan páratlan tehetségű előadó-zeneszerző mutathatott be, mint Hubay Jenő, aki mindvégig klasszikus értékek mentén, a hagyomány megőrzését tekintette művészi feladatának. Rajta keresztül kaphattunk ízelítőt *Gombos László, Mosonyi Mihály öröksége a századforduló magyar zenei életében* címmel megtartott előadásában.

Dr. Tátrai Zsuzsanna

Az ebédet a konferencia előadói és hallgatói egyaránt a Kazinczy-kert őshonos fái árnyékában, valamint a „Széphalmi irodalmi herbárium” című tárlat növényeivel körül véve, a szokásos múzeumi tárgyak helyett az élő természetben költötték el.

A délután első előadójaként a hegedűtanár *Rakos Miklós*, zenetörténeti kutató ezen a konferencián is elemző előadásra vállalkozott. Ezúttal egy „egzotikus” *Mosonyi-dallam* nyomába eredve ismertette meg a hallgatóságot kutatása eredményével. *Kassai István* 1987 óta szinte csak magyar zenével foglalkozik, ezen belül is szakterülete a 19. század, valamint a századforduló muzsikája. Mosonyi műveinek kottakiadásán 1995-től dolgozik, melynek következményeképp a zeneszerző összes zongoraművét hat CD-n jelentette meg. Ezen a

Dombóvári János és Dr. Csáky Imre

konferencián *Mosonyi és Liszt* címmel jelentkezett előadásra, melyben a hallgatóság nagy öröme ismét hangszerhez ült. Elhangzott többek között Liszt Mosonyi gyászmenete című műve, melyben magyar zenésztársa, barátja emlékét örökítette meg.

Dr. Csáky Imre címertörténész előadásának témája: *Liptó vármegye és a Liptóban honos nemes Lavotta János címere*, a nemzeti romantika korának Mosonyi Mihályhoz ugyan szorosán nem tartozó történelmi adaléka, azonban

Sátoraljaújhely, valamint Tállya Lavotta-kultuszát megteremtői számára nem lényegtelen az, ami az előadásban elhangzott. Már csak azért sem, mert léteznek olyan források, amelyek nagyvonalúan bánnak egyes zeneszerzők származásával. Ezek között elő-előfordul Lavotta János is, akit pontatlanul sorolnak a cigány származású verbunkos-szerzők, hegedűvirtuózok közé. Az 1286-ban IV. (Kun) László királytól nemességet nyerő Lavotta-familia un. Zólyomi-ág tagjai között találjuk Lavotta Kéry János pusztafödemesi birtokos-nemest, a jogi tanulmányokat is folytatott verbunkos-szerző apját. Csáky Imre a nemesi összeírás Lavottacsaládra vonatkozó dokumentumának másolatát, figyelmes gesztusként, előadása végén átnyújtotta Dombóvári Jánosnak. *Karpyak Andrij* fuvolaművészete mellett vonzást érzett a lemergi születésű Doppler Ferenc és Károly életének, munkásságának kutatására is. *Új adatok a Doppler-testvérek életrajzában* címmel megtartott előadásában – amelyet a kamarazenekartól kölcsön vett korabeli öltönyben, vallomása szerint Dopplerék „bőrében” érezve magát – korabeli újságcikkekből idézve, alig titkolt rokonszenvvel beszélt a művésztestvér lemergi kötődéséről, előadóművészi, valamint zeneszerzői tevékenységéről. Érdekességgént említette azt az egyedi tükröződést, szimmetriát, amit – Károly balkezes lévén – a művészek színpadi látványa keltett, s amely élvezetes, pontos, virtuóz játékok mellett népszerűségüket tovább emelte. A konferencia záró előadását *Mosonyi és az első magyar kantáta utóélete* címmel a vendéglátó *Dombóvári János* tartotta, aki a *Tisztulás ünnepe az Ungnál* énekszólókra (szoprán, tenor, és basszus), kórusra és zenekarra írt kantáta méltatlan sorsát taglalta. A számok mindennél beszédesebbek, a megkomponálása óta eltelt

Karpyak Andrij

mintegy 156 év alatt Mosonyi – mind mondanivalójában, mind pedig zenei megoldásában nagy formátumú – műve nyilvánosan mindössze öt alkalommal hangzott el. Ebből egy 2000-ben, a lemezfelvételt megelőző Mosonyi-esten Szentendrén, a Molnár Pál által vezényelt Lavotta János Szimfonikus Zenekar, a SzenáTorok Kórusa,

Lavotta János Művészeti Iskola növendékei és tanárai

valamint R.Papp Mária (szoprán), Böjte Sándor (tenor) és Ürmössy Imre (basszus) előadásában. A hangversenyszervezők, művészeti együttesek (kórusok, zenekarok) távolságtartása a kantátával szemben megmagyarázhatatlan. Példának hozta fel az európai hírű Zemplén Fesztivált, amely ha építene a helyi hagyományokra, Kazinczy Ferenc születésének 2009-ben 250., vagy ebben az évben Mosonyi Mihály bicentenáriuma kiváló lehetőség lett volna a kantáta megszólaltatására. Mosonyi-Kazinczy oratorikus művének zempléni bemutatójára továbbra is még várni kell. Addig marad a Tisztulás mindmáig egyetlen CD-felvétele, amelyre az előadók jogos büszkeséggel tekinthetnek. Mindenki más

*Scholcz Péter, Fehérné Sulyok Éva, Dr.Ittész Mihály,
Dombóvári János*

azonban, akik tehetnének az első magyar kantáta érdekében, már kevésbé – fejezte be gondolatmenetét a konferencia utolsó előadója.

Elismerés és köszönet illeti a konferencia vendégeit hívó fanfárt – Lavotta kürtduóit – játszó *Simon György* (kürt) és *Szabó Erik* (trombita) tanárokat, valamint a Lavotta János Művészeti Iskola zongora szakos növendékeit, akik *Dr.Petriczka Miklósné* és *Ivanyenkó Mária* felkészítésével az előadások között verbunkos darabokat szólaltattak meg.

Záróakkordként a résztvevők Kazinczy

Ferenc sírjához zarándokoltak, ahol elhelyezték az emlékezés koszorúját, majd pedig a Szózat eléneklésével búcsúztak a helyszíntől, Széphalomtól, Zempléntől.

Dombóvári János

MOSONYI MIHÁLY (1815-1870) MŰVEINEK JEGYZÉKE

Összeállította: Sziklavári Károly
Kiegészítések, korrekciók: Scholcz Péter
További korrekciók: Kassai István
2015

Tartalom / Content

NÉHÁNY ELŐZETES MEGJEGYZÉS (Foreword)

MOSONYI MIHÁLY KOMPOZÍCIÓINAK JEGYZÉKE

EGYHÁZI MŰVEK (Church Music)

OPERÁK (Operas)

KANTÁTÁK (Cantatas)

VILÁGI KÓRUSMŰVEK (Secular Choral Works)

ZONGORAKÍSÉRETES DALOK (Songs with piano)

EGYÉB ZONGORAKÍSÉRETES DALLAMOK (Other melodies with piano)

ZENEKARI MŰVEK (Orchestral Works)

KAMARAMŰVEK (Chamber Music)

ZONGORAMŰVEK (Piano Works)

ÁTDOLGOZÁSOK, ÁTIRATOK, HANGSZERELÉSEK (stb.) MÁS SZERZŐK
MUNKÁI NYOMÁN (Transcriptions, etc)

MÁS SZERZŐK MUNKÁIVAL KAPCSOLATOS KORREKCIÓS JAVASLATOK

EGYÉB

MOSONYINAK TULAJDONÍTOTT, KÉRDÉSES ÉS KÉTES HITELŰ MŰVEK
(To Mosonyi attributed or doubtful works)

TÉVESEN MOSONYINAK TULAJDONÍTOTT MŰVEK

EGYÉB TÉVES, ÉS JELLEGÜK MIATT MŰJEGYZÉKBELI HELYESBÍTÉST
IGÉNYLŐ SZAKIRODALMI KÖZLÉSEK MOSONYI MIHÁLY
KOMPOZÍCIÓIVAL KAPCSOLATOSAN

MÁS SZERZŐK ÁLTAL KÉSZÍTETT ÁTIRATOK, PARAFRÁZISOK (stb.)
MOSONYI MIHÁLY MŰVEIBŐL, VAGY AZOK NYOMÁN

NÉHÁNY ELŐZETES MEGJEGYZÉS (Foreword)

Mosonyi Mihály életművének a szerző életében – vagy közvetlenül utána – nem publikált része, úgy tűnik, jelentős hányadában megsemmisült: a krónikási közlés szerint a Mosonszentandrason (ma: *Sankt Andrä am Zicksee*, Ausztria) élő Mosonyi-családtag, Neuberger Jakob, „házának egyik szekrényében 1945-ig Mosonyi Mihálytól származó nagy mennyiségű kottaanyagot őrzött. Az esztendő háborús zűrzavarában azonban minden elpusztult, elégett”. (Michael Gollowitzer: *Adatok Mosonyi Mihály családjának történetéhez*, közzétéve a *Magyar Zenetörténeti Tanulmányok Mosonyi Mihály és Bartók Béla emlékére* című kötetben, szerk. Bónis Ferenc, Zeneműkiadó, Budapest, 1973, 57.) Ugyanakkor másutt is rejtőzhetnek még elkallódottnak hitt vagy elfeledett Mosonyi-művek: példa rá a közelmúltban Scholcz Péter által Pozsonyban felkutatott három egyházi alkotás, hasonlóképpen a szintén általa a budapesti Szent István Bazilikában megtalált, korábban még adatok alapján sem ismert 4 *Antiphonen in alten italienischen Styl* c. ciklus, s ugyanúgy a budapesti Filharmóniai Társaság kottatárának régi anyagában „elfekvő”, német nyelvű *Pater Noster*-töredék is, melyre mint újdonságra a jelen sorok írója akadt rá egy pontatlan szakirodalmi közlés nyomán. Sőt e sorok szerzőjének még az Országos Széchényi Könyvtár sokak által, ezerszer átnézett zenei gyűjteményében is sikerült több, eddig ismeretlennek számító Mosonyi-művet föllelnie az idei vizsgálódások során – még hozzá nyomtatványokat(!): férfikari darabok 19. századi partitúráit. De magángyűjteményekből is bőségesen kerülhetnek még elő a jövőben ismeretlen Mosonyi-darabok vagy -kéziratok: évtizedekkel ezelőtt Sonkoly István tudósított a Beliczay-család hagyatékában levő, Mosonyi-műveket is tartalmazó kottaanyagról (*Zenei Szemle* 1948/V., sajnos nem elég alaposággal magát a lelőhelyet illetően); jó volna a szóban forgó zeneszerzői munkák nyomára bukkanni!

Az elveszett művek száma alig becsülhető. Némi támpontot adhat ehhez néhány opus-szám, amelyekkel Mosonyi meglehetősen hézagosan és következetlenséggel látta el szerzeményeit. Kétszer fogott hozzá művei sorozatszerű opus-számozásához: még kezdő komponistaként kéziratának csupán egy kis részén

tüntetett föl ilyen szerepű jelzést (hol a latin alak rövidítését, hol annak francia megfelelőjét használva), s így a 4. vonósnégyes 11-es, az 1841–42 folyamán komponált *h-moll nyitány* 15-ös, végül a 6. vonósnégyes 17-es opus-számot visel. Kinyomtatásra került eredeti művei később újrakezdett opus-számozást kaptak, legalábbis egy ideig: ilyen az 1845 körül, Bécsben megjelent *B-dúr trió* (Op. 1); a Pesten publikált *Drey Klavierstücke* és *Zwey Perlen* (Op. 2 és 3: 1855, 1856), valamint a Lipcsében közzétett *Sechs Lieder* és *Schilflieder* (Op. 5 és 6: 1853, 1854). Látható az utóbbiak kronologikus természetű ellentmondásossága, de még kézenfekvőbb kérdés, hogy hol maradt az Op. 4? Ezt a jelzést egyetlen, általunk ismert Mosonyi-mű sem viseli, s így több mint valószínű, hogy ilyen nyomtatvány soha nem is látott napvilágot (leginkább a *Zongoraverseny* szeptett-kíséretes kamaraverzióját gyaníthatjuk erre a célra eltervezett alkotásnak). 1856 után Mosonyi végleg abbahagyta műveinek opus-számozását.

Kompozícióit 1859 előtt eredeti nevével/ nevéen: Brand (M. G. Brand) névvel/ néven szignálta/ publikálta, melyet csekély számú kivétellel a magyarosított szerzőnév váltott föl 1859-től kezdve. Ám mint arra már C. v. Wurzbach 1868. évi *Biographisches Lexikon*-kötete is figyelmeztetett, Mosonyi Mihály nem keverendő kortársával, a szintén komponáló F. Moszonyival, aki 1861-ben, Grácban, *Quadrille nach ungarischen Nationalmelodien* címmel tett közzé önálló alkotást.

Jóllehet viszonylag tekintélyes mennyiségű Mosonyi-mű látott napvilágot – újból vagy elsőként – a modern korkövetelményeknek megfelelő kritikai kiadásban az utóbbi évtizedek folyamán – főként Kassai István közrebocsátásaira utalva e helyütt –, messzemenőleg nem elégséges még a komponista könnyen hozzáférhető munkáinak a száma. Megjelenés előtt állnak viszont a dalok és kamaraművek jelentős részét tartalmazó kötetek, ugyancsak Kassai István és Scholcz Péter gondozásában.

A műjegyzékben *félkövér és dőlt* betűfajttával megtalálható műcímek eredeti, szerzői címadások. Magyarításra számos esetben a gyakorlati használhatóság szempontjait figyelembe véve került sor.

2015. május–június

Sziklavári Károly

EGYHÁZI MŰVEK (Church Music)

I. (C-dúr) mise (1840–42), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 1102); budavári Mátyás-templom kórusának és zenekarának archívuma (másolt szólamanyag)

II. mise (1844?), csupán adatok alapján ismert mű

Beatus vir (offertorium a *II. miséhez*, 1844), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 5174); Székesfehérvár, székesegyházi kottatár (Janny-hagyaték: Offertorium/ 9 [másolat])

Jubilate Deo (graduale az *I. miséhez*, 1845), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 1416); Szent István Bazilika kottatára, Budapest

Ave Maria (offertorium, 1845), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 5172); budavári Mátyás-templom kórusának és zenekarának archívuma (másolt szólamanyag); Eger, székesegyházi kottatár (m II/199 [másolat, 1878]); Székesfehérvár, székesegyházi kottatár (Janny-hagyaték: Offertorium/ 11 [másolat, 1885c.]

III. (F-dúr) mise (1849), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. IV. 487; Ms. mus. 1216: hiánylistán)

Tui sunt coeli (graduale, 1849), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 5173)

IV. (A-dúr) mise (1853–54), kézirat: Pozsony: Archiv HL Mesta, SR Bratislavy, Primacialne nám. c.2, 81471 Bratislava (Michael Brand: 4te Messe, leltári szám: 863)

Ave verum (offertorium), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 5175; Ms. mus. 6004); orgonakíséretes (szerzői) verzió: Esztergomi Bazilika kottatára, nr. 79; Beliczay Gyula által készített másolat a Beliczay-család hagyatékában: egyelőre csak adat alapján ismert dokumentum (lásd Sonkoly István cikkét a *Zenei Szemle* 1948/V. számában, 264–6.)

Pater Noster (1., latin nyelvű megzenésítés: G-dúr; 1855), kéziratok: Pozsony: : Archiv HL Mesta, SR Bratislavy, Primacialne nám. c.2, 81471 Bratislava (Michael Brand: „Das Gebet des Herrn für 4 Stimmigen Chor und Orchester”, leltári szám: 865); a szerző által készített harmóniai kivonat: Filharmóniai Társaság kottatára Budapest, D1 régi jelzeten

Pater Noster (2., német nyelvű, befejezetlen megzenésítés: D-dúr, 1850-es évek?), kézirat: Filharmóniai Társaság kottatára Budapest, D1 régi jelzeten

Lauda Sion (1855), kézirat: Pozsony: Archiv HL Mesta, SR Bratislavy, Primacialne nám. c.2, 81471 Bratislava (Michael Brand: „Lauda Sion für 6 Stimmigen Chor und Orchester von M.G.Brand”. „Pesth den 14te July [1]855. Original Partitur”, leltári szám: 864)

offertorium és **graduale** Liszt Ferenc Esztergomi miséjéhez (bemutató: 1856), csupán adatok alapján ismert tételek

4 Antiphonen in alten italienischen Styl von M. G. Brand (Négy úrnapi antifona négyszólamú férfikarra; 1861), kézirat: Szent István Bazilika kottatára, Budapest

I. O Sacrum con vivium / R. Et de petra melle

- II. Da pacem /R. Panem Angelorum.
III. Adjuvanos /R. Omne delectamentum in
IV. O salutaris hostia /R. Et vinum laetificat.

legalább 25–30 *egyszólamú evangélikus egyházi ének* feldolgozása négyszólamú férfikarra orgonakísérettel, elő- és utójátékokkal, a J. S. Bach műveiben föllelhető dallamverziók nyomán, a pesti evangélikus gyülekezet számára (1862): jelzi Beliczay Gyula a *Zenészet* *Lapok* 1862. október 23-i számában; csupán e közlés alapján ismert zeneszerzői munkák

Halotti ének (versszöveg: „Töletek elváltak”; 1865), megjelent: *Zenészet* *Lapok*, Pest, 1865. december 7., 77–78.

V. mise (1866, a Pest-Józsefvárosi Szent József templom számára készült), csupán adatok alapján ismert mű

Libera me (1870), kéziratok: Káldor János 1936. évi közlése szerint: Szent István Bazilika Könyvtára, Budapest (jelenlegi holléte azonban ismeretlen); Eger, székesegyházi kottatár (m II/200 [másolat]). Közreadta Bónis Ferenc (Editio Musica Budapest, 1971); újbóli megjelenés: *Négyszólamú motetták vegyeskarra latin nyelven*, közreadta és jegyzetekkel ellátta Köteles György; a teológiai jegyzeteket írta Füzes Ádám, Budapest, Malezi–Omce, 2003.

OPERÁK (Operas)

Kaiser Max auf der Martinswand (1856–58; 3 felvonás, librettó: Ernst Pasqué), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 484; Ms. mus. 4280)

Szép Ilonka (1860–61; 4 [eredetileg: 5] felvonás, librettó: Fekete Mihály), a szerzői partitúra jelenlegi holléte ismeretlen; mikrofilm-másolata: Országos Széchényi Könyvtár (FM 4/1126); partitúra-rekonstrukció ennek nyomán: Scholcz Péter (2005). (Az eredeti kézirat partitúra egyik oldalának facsimile közlése: Bónis Ferenc: *Mosonyi Mihály*, Gondolat Kiadó, Budapest, 1960, a 192. oldal után.) További kézirat dokumentumok: Magyar Állami Operaház Archívuma. Szerzői zongoraátirata megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1862; szöveggönyve megjelent: Herz, Pest, 1861. A *Mezei munkások karának* partitúrája megjelent: Pécs [1955].

Álmos (1862; 3 felvonás, librettó: Szigligeti Ede), kéziratok: Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont, Budapest (Ms. mus. 531/1–3; Ms. mus. 32); Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Operaházi Gyűjtemény: B 143/a/1–2; B 143/b: zongorakivonat vokális szólamokkal; B 143/b-2: 1934-ben készült kivonat; Ms. mus. 4241/1–2); vázlat a Beliczay-család hagyatékában, 1862. május 25-i dátummal: egyelőre csak adat alapján ismert dokumentum (lásd Sonkoly István cikkét a *Zenei Szemle* 1948/V. számában, 264–6.). (Az eredeti kézirat partitúra részleteinek facsimile közlése: Bónis Ferenc: *Mosonyi Mihály magyar operái*, in: *Zenatudományi Tanulmányok IX./ Az opera történetéből*, szerkesztette Szabolcsi Bence és Bartha Dénes, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1961, 185–194.; Bónis Ferenc: *Mosonyi Mihály* [Magyar zeneszerzők 10.], Mágus Kiadó Budapest, 2000, 21.) További kézirat források az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tárában: MM

13.517: az opera kéziratós librettója, Szigligeti Ede kézírása (rendezői példány a tervezett, de meg nem valósult 1871-es előadáshoz); MM 13.518: az opera kéziratós librettója 1934-ből; MM 13.519: az opera kéziratós librettója a tervezett 1871-es előadáshoz (nem Szigligeti Ede kézírása). Az *Áldozati induló* szerzői zongoraátírata megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1862; újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátíratok és indulók*, közreadta Kassai István (Akkord Kiadó, 2003). A *Menyasszonykísérő kar* megjelent: *Kórusvezetők kézikönyve, 1. kötet, összeállította Barát Mária*, Zeneműkiadó, Budapest 1953; ugyanaz: *3 szólamú nőikarok*, Pécs 1954; az opera szövegekönyve megjelent: Pest [kiadó és évszám nélkül].

KANTÁTÁK (Cantatas)

A tisztulás ünnepe az Ungnál 886ik esztendőben (1859; versszöveg: Kazinczy Ferenc), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 4215/a–b: szerzői partitúra és kivonat; Ms. mus. 1414: zenekari szólamok és szólóanyag); az Ms. mus. 1414 jelezetű anyag nyomán a Magyar Rádió partitúrát készíttetett 1931-ben, amely ott lelhető föl. Karszólamai megjelentek: Franz Schwertzig, Pest, 1860; karpartitúráját közreadta a Magyar Rádió [1982]. Részletének kórus–zongora kivonatát közreadta Szabolcsi Bence: *A magyar zene évszázadai II. kötet*, Zeneműkiadó, Budapest 1961, 310–317.

Dalra magyar! (1869; versszöveg: Ábrányi Emil), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 3282; Ms. mus. 3283; Ms. mus. 4207)

Cantate a zenekedvelők dalcsarnokának megnyitási ünnepségére (1870; versszöveg: Komócsy József), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 3278; Ms. mus. 3421; Ms. mus. 4233/a–b; Ms. mus. 4341 [„Társkarokkal fogadlak én titeket”: a mű részletének ének–zongora kivonata])

VILÁGI KÓRUSMŰVEK (Secular Choral Works)

Chor zur Feyer des Tondichters Herrn Fr. Erkel (férfikar; 1844, szövegkezdet: „Dalra, dalra! Énekeljünk! Csillogó pohárt emeljük!”), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 110)

A dalárda (férfikar; versszöveg: Szepessy Imre, kezdete: „Egy füzér van a világon”), megjelent: Franz Schwertzig, Pest, 1857; a kiadvány jelenlegi ismereteink szerint csupán Budapesten, az Országos Széchényi Könyvtárban lelhető föl (Mus. pr. 17651), de anyaga hiányos (csak tenor szólamok; basszusszólamok nincsenek)

Üdvözet (férfikar; 1857), csupán adatok alapján ismert mű

Völkerfrühling (férfikar; 1857), csupán adatok alapján ismert mű

Keserű pohár (férfikar; versszöveg: Vörösmarty Mihály, kezdete: „Ha férfi lelkedet”), megjelent: *Zenészeti Lapok* 1863. április 23., 237–39.

Tavaszi dal (férfikar; versszöveg: „T. L.” [aki aligha azonosítható helyesen – a szakirodalom egy részének idevágó közlése ellenére – Felvinczi Takáts Lajossal: ő mindössze 15 éves volt a kompozíció keletkezésekor!], kezdete: „Dalos erdő”), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest: Ms. mus. 14.547 [másolat]. Megjelent: *Zenészeti Lapok* 1863. május 28., 277–79.; másik egykorú kiadása: Vodiáner, Pest, 1863. Későbbi kiadásai: Apollo férfikari sorozat: Apollo 81, 1906, XXI–XXII. évfolyam, 403. sorszám; Geszler Ödön: *Új magyar daloskönyv, iskolai használatra*, Rozsnyai, Budapest, 1920, 2. kötet; *Öt évszázad kórusa*, szerk. Forrai Miklós, Editio Musica Budapest, 1956; *Dalgyűjtemény/ Kórusművek vegyes-, gyermek-, női- és férfikarra/ Összeállította Zoltán Aladár*. Bucuresti, 1958; *Szállj, szép szavú dal. Iskolai kórusgyűjtemény/ Összeállította Szász Károly és Birtalan József*. Bucuresti, 1972.

Bordal (férfikar; versszöveg: Arany János [*Csendes dalok II.*: „Igyunk biz azt egy-egy kicsit”]), megjelent: *Zenészeti Lapok* 1864. március 10., 188–89.

A nagyszombati dalárda jelvénye (férfikar; versszöveg: „A mi dalunk”), megjelent: *Zenészeti Lapok* 1864. július 7., 325.

Pacsirta (szopránszólóra és férfikarra; 1865 márciusa előtt; versszöveg: Ferenczy Teréz [1823–1853], kezdete: „Pacsirta kis madár”; a szopránszólista végig szöveg nélküli „a” hangzón vokalizál), megjelent: Apollo 18 (Budapest), 1890: „Apollo”/ *Férfi-énekkarok anthologiai gyűjteményének harmadik része (V. és VI. évfolyam)/ 37 négyesdalból álló zsebkönyv/ Szerkesztette és kiadta Goll János*, 81. szám, 137–139.

Szellemvilág (férfikar; 1865; versszöveg: Balogh Zoltán [1833–1878], kezdete: „Hogyha a nő lágyan ringat”), megjelent a Pest-budai Dalárda kiadásában (Dietze Vilmos Kéz- és Könyomdája), Pest, 1866; későbbi megjelenés: *Dalárévkönyv 1868*, kiadta a Magyar Daláregyesület.

Ébresztő (férfikar rézfúvós kísérettel; 1865; versszöveg: Balogh Zoltán [1833–1878], kezdete: „Fel, fel, hajnalodik az égen”), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1865. Eredeti, cenzúrázatlan versszövegének közzététele: id. Ábrányi Kornél: *Az Orsz. M. Daláregyesület negyedszázados története 1867-től 1892-ig*, 44.

Dalárok karéneke (férfikar; 1866; versszöveg: Szász Károly, kezdete: „Szállj szabadon! Szállj szabadon! Szállj szabadon! Büszke magyar dal”), megjelent: Réthy Lipót, Arad, 1866; későbbi megjelenés: *Apolló* Zeneműfolyóirat, 21. számú külön kiadvány (jelenleg egyetlen példánya sem ismert; jelezve az *Apolló* Zeneműfolyóirat 30. számú külön kiadványán: Mosonyi: *Magyar dalárinduló*, Pesti Könyvnyomda, évszám nélkül; katalógusszám: 3344)

Induló („Zenéjét vegyes karra írta Mosonyi M.”; szövegkezdet: „Akármerre jártok, nincs oly szép”), megjelent: *Egri dalnok/ Válogatott komoly és víg dalok gyűjteménye.../ átírták és kiadták Zsaskovszky Ferenc és Endre, II. füzet*, Érseki Lyceum Könyv- és Könyomdája, Eger, 1867 (34. szám, 28. oldal). Triós forma; főrésze a *Kemény-induló*n (lásd az *Egyéb zongorakíséretes dallamok* c. jegyzékrészt) alapszik. A *Kemény-induló* szövegírója Tóth Kálmán, az *Induló*é ismeretlen.

Szentelt hantok (versszöveg: Komócsy József, kezdete: „Szent a föld itt”), kórusverziói:

- a) férfikar, rézfúvós kísérettel (1868), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 1999/a–b; Mus. pr. 6501); Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont, Budapest (Ms. mus. 206:). Megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1868
- b) férfikarra, zongorás bevezető és átvezető szakaszokkal, megjelent: Rózsavölgyi és Társa, katalógusszám: 702^{a-b}
- c) hatszólamú vegyeskarra és nagyzenekarra, kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 3284; Ms. mus. 4200)

(Szerzői átírata továbbá: lásd az *Egyéb zongorakíséretes dallamok* jegyzékéért.)

Gróf Batthyány Lajos emlékének (vegyeskar, rézfúvós kísérettel; 1870; versszöveg: Komócsy József, kezdete: „Hajtsátok meg a zászlókat”), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 3281; Ms. mus. 3280)

Magyar dalárinduló (férfikar; versszöveg: Madarassy Pál [1828–1903], kezdete: „Föl dalár!”), megjelent az *Apolló* zeneműfolyóirat 30. számú külön kiadványaként (Pesti Könyvnyomda, évszám nélkül, katalógusszám: 3344)

Serkentő ének (férfikar; versszöveg: Batsányi János, kezdete: „Szedjük életünk virágit”), megjelent: *A pest-budai dalárda által kiadott 28 négyhangú férfikar/ Magyar dalárdák számára*, Rózsavölgyi és Társa 911, évszám nélkül, 33–35.

Tisza mellett van egy város (férfikar; szövegkezdet azonos a mű címével), megjelent: *A pest-budai dalárda által kiadott 28 négyhangú férfikar/ Magyar dalárdák számára*, Rózsavölgyi és Társa 911, évszám nélkül, 51–52.

„**Szerelmi dal, magán tenorsolo víg férfinégyes kísérettel**”: *A pest-budai dalárda által kiadott 28 négyhangú férfikar/ Magyar dalárdák számára* c. kiadvány (Rózsavölgyi és Társa 911, évszám nélkül) belső lapján, a Rózsavölgyi és Társa által, magyar dalárdák számára közreadott férfinégyesek listájában szereplő Mosonyi-mű. E kiadványnak jelenleg egyetlen példánya sem ismert.

ZONGORAKÍSÉRETES DALOK (Songs with piano)

Wiegenlied (legkésőbb: 1850 március 25; versszöveg: Stephan Schütze, kezdete: „Schlaf schlaf in guter Ruh”), kézirat: MTA Zenetudományi Intézet, Budapest (Major Ervin hagyatéka, C-259)

An Irma (szövegkezdet: „Schlaf mein Kind, denn außer stürmt es”), kézirat: MTA Zenetudományi Intézet, Budapest (Major Ervin hagyatéka, C-257), részletének közzététele: Kassai István: *Adalékok a Mosonyi-kutatáshoz*, megjelent a *Magyar Zenetörténeti Tanulmányok Erkel Ferencről, Kodály Zoltánról és korukról* című kötetben (Püski Kiadó, Budapest, 2001, 104.)

Aus einsamer Zelle (versszöveg: Menner, kezdete: „Dort, wurzelt die Palme aus winzigern Korn”), kézirat: MTA Zenetudományi Intézet, Budapest (Major Ervin hagyatéka, C-256)

Ob ich dich liebe?, (versszöveg: Georg Karl Reginald Herloßsohn [1802–1849] költeménye nyomán, kezdete azonos a dalcímmel), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 1415); MTA Zenetudományi Intézet, Budapest (Major Ervin hagyatéka, C-253, melynek felirata szerint a szövegíró: „Renniger”)

Wunsch in Frühlinge, (versszöveg: Gustav Adolf Keferstein [1798/99–1861], kezdete: „Möchte wohl ein Vöglein seyn”), kézirat: MTA Zenetudományi Intézet, Budapest (Major Ervin hagyatéka, C-255)

Du schönes Fischermädchen (1853; versszöveg: Heinrich Heine), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 272/1)

Sechs Lieder Op. 5 (1. *An...*, versszöveg: Nikolaus Lenau, kezdete: „Ach wärst du mein”; 2. *Stille Sicherheit*, versszöveg: Nikolaus Lenau, kezdete: „Horch, wie still es wird”; 3. *Frühlingsgedränge*, versszöveg: Nikolaus Lenau, kezdete: „Frühlingskinder im bunten Gedränge”; 4. *Lied*, versszöveg: Robert Burns, németre fordította Louise von Ploennies [megjelent: 1843], kezdete: „Dein bin ich”; 5. *Gondoliera*, versszöveg: Emanuel Geibel, kezdete: „O komm zu mir”; 6. *Gedicht von Geibel*, versszöveg: Emanuel Geibel, kezdete: „So halt’ ich endlich”), megjelent: Breitkopf & Härtel, Leipzig, 1853

Schilflieder Op. 6 (versszöveg: Nikolaus Lenau, kezdete: „Drüben geht die Sonnen scheiden”), megjelent: Breitkopf & Härtel, Leipzig, 1854

Mosonyi ismeretlen Czuczor Gergely-megzenésítése (1859?/ kompozíciós terv?): Bartalus István közlése, megjelent a *Budapesti Hírlap* 1860. január 5-i számában: „Hollósi-Lonovicsné asszonytól is lesz szerencsénk egy szép átdolgozott dalt hallani, ugyancsak Mosonyitól. Szövegét írta Czuczor”, csupán e közlés alapján ismert kompozíció vagy kompozíciós terv (a közlést azután, változatlan tartalommal, több korabeli lap is átvette). A beharangozott esemény a Nemzeti Zenede az év január 20-ra tervezett hangversenye lett volna, mely végül nem valósult meg. Tisztázatlan, hogy az idézetbeli „átdolgozott” kifejezés mire vonatkozik.

A szerelem, a szerelem (versszöveg: Petőfi Sándor, kezdete azonos a mű címével), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1860; későbbi megjelenések: a Langer Victor közreadta *1848–1898/ Petőfi Album/ 100 ének és dal Petőfi költeményeire* c. kötetben (Rózsavölgyi, R. & Co 2568), valamint a *Dalok Petőfi Sándor verseire* c. kötetben, szerkesztette Farkas Ferenc (Editio Musica Budapest 1972)

Letésem a lantot (versszöveg: Arany János, kezdete azonos a mű címével), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1863, a *Zenészeti Lapok* 9. mellékleteként

Hat népdal Tóth Kálmán költeményeire (I. Felleg borul az erdőre [zenei anyaga nem azonos ugyanennek a versszövegnek a Füredi Mihály-féle megzenésítésével, amely Mosonyi Mihály zongorakíséretével jelent meg: *25 magyar népdal...*, Rózsavölgyi, Pest, 1862.]; **II. Jaj Istenem!**; **III. Jó ideje annak**; **IV. Mátra hegye**; **V. Alig jöttél, itt hagysz már**; **VI. Furán néz ki**), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1863

Gara Mária (versszöveg: Tóth Kálmán, kezdete: „Besütött a napnak legelső sugára”), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1864

Mátyás anyja (versszöveg: Arany János, kezdete: „Szilágyi Örsébet levelét megírta”), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest: Rózsavölgyi Gyűjtemény 1133 (19. századi másolt énekszólám [csak!]), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1864

Boldogság emléke (legkésőbb: 1870 június 7; versszöveg: Komócsy József, kezdete: „Csöndes est volt”), kézirat: MTA Zenetudományi Intézet, Budapest (Major Ervin hagyatéka, C-258), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1870 (1783. katalógusszám)

EGYÉB ZONGORAKÍSÉRETES DALLAMOK:

Kemény-induló (1865; versszöveg: Tóth Kálmán, kezdete: „Három színű zászló, nemzeti”), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1865. (Szerzői, részbeni átírata az *Induló: lásd a Világi kórusművek* c. jegyzékéért!)

Szentelt hantok (versszöveg: Komócsy József, kezdete: „Szent a föld itt”; az azonos címet viselő kórusmű szerzői átírata), megjelent: Pest, Rózsavölgyi, 1869

ZENEKARI MŰVEK (Orchestral Works)

Nyitány (h-moll; 1841–42), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 488; Ms. mus. 1411; Ms. mus. 3279; Ms. mus. 4202)

I. szimfónia (D-dúr; ősbemutató: 1844), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 489; Ms. mus. 4236); modern partitúra és szólamanyag azok nyomán: Miskolci Szimfonikus Zenekar (Lendvai Péter munkája)

Zongoraverseny (e-moll; 1844), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 4411), közreadta Váczi Károly: Editio Musica Budapest, 1966. (Szerzői átírata a *Szeptett-kíséret a Zongoraversenyhez*: lásd a *Kamaraművek* jegyzékét.)

II. szimfónia (a-moll; 1846 c.–47; ősbemutató: 1856), csupán adatok alapján ismert mű

A honvédek – zenekari fantázia (1860?), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 3347; Ms. mus. 2631 [a Geszler György által rekonstruált partitúra]); újrahangszerelési vázlat 1870. február 12-i dátummal a Beliczay-család hagyatékában: egyelőre csak adat alapján ismert dokumentum (lásd Sonkoly István cikkét a *Zenei Szemle* 1948/V. számában, 264–6.; a vázlat fotókópiája Bónis Ferenc tulajdonában: *Magyar Zene* 1989/2, 164). (A mű kezdőszakasza nyomán készült szerzői átírat *Az égő szerelem hármas színe* c. négykezes zongoradarab harmadik tétele: lásd a *Kamaraművek* jegyzékét.)

Gyász hangok Széchenyi István halálára (1860; az azonos című zongoradarab nyomán: lásd a *Zongoraművek* jegyzékét), kéziratok: Magyar Rádió kottatára (másolat és szólamanyag az Országos Széchényi Könyvtár, Budapest: Ms. mus. 985. jelzetű, Budapest 1945. évi ostroma óta hiánylistán szereplő szerzői partitúra alapján); hiányos 19. századi szólamanyag: a budapesti Filharmóniai Társaság kottatára, 65. számú jelzeten (5 db. vonósszólam: 1 első hegedű; 1 második hegedű; 3 mélyhegedű); az eredetileg a Filharmóniai Társaság kottatárában ugyancsak 65. számú jelzeten levő, elveszett szerzői partitúra első kottaoldalát facsimile közlésként lásd: *Erkel Ferencz Emlékkönyv, szerkesztette Fabó Bertalan* (Pátria, Budapest, 1910, 146.)

Hódolat Kazinczy Ferenc szellemének (1860; az azonos című zongoradarab nyomán: lásd a zongoraművek jegyzékét), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 3419)

Ünnepi zene (1860), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 1413; Népszínházi Gyűjtemény 782). Az Ms. mus. 1413 jelzetű partitúra kezdő kottaoldalának facsimile közreadása: Szabolcsi Bence: *A magyar zene évszázadai II. kötet*, Zeneműkiadó, Budapest, 1961, XIII. képillusztrációs oldal (a szöveg 280. oldala után). (A mű szerzői átírata az azonos címet viselő négykezes zongoradarab: lásd a *Kamaraművek* jegyzékét.)

KAMARAMŰVEK (Chamber Music)

Grand Duo (zongorára, négy kézre; 1837–38), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 487/a; 20. század végi másolat: Ms. mus. 487/b)

6 vonósnégyes (D-dúr, g-moll, h-moll, a-moll, f-moll, Esz-dúr: az 1830-as évtized vége–1840-es évtized), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 283; Ms. mus. 284); a *h-moll vonósnégyesé* azonkívül: MTA Zenetudományi Intézet, Budapest (Major Ervin hagyatéka, C-250); a *g-moll vonósnégyesnek a véglegest* (1845) megelőző, befejezetlen és jelentős különbségeket hordozó verziója is ismeretes (1839): Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 486). A *h-moll vonósnégyest* – mint (tévesen) „7.” sorszámú vonósnégyest – közreadta Bónis Ferenc (Doblinger, Wien–München, 1998), a mű második tételét külön is közreadta a *Magyar Zene* 1995/1. számában, 89–96.

Ballada (cisz-moll; hegedűre és zongorára; 1841), egyelőre csupán adatok alapján ismert mű: kézirat a Beliczay-család hagyatékában, 1841. március 4-i keltezéssel (lásd Sonkoly István cikkét a *Zenei Szemle* 1948/V. számában, 264–6.)

Vonóshatos (c-moll; 1844), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 978; Ms. mus. 1091)

Grand Nocturne (hegedűre, gordonkára és zongorára; 1830-as évtized vége/ 1840-es évtized), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 1654; 20. század végi másolat: Ms. mus. 11.749)

Premier Trio Op. 1 (hegedűre, gordonkára és zongorára), megjelent: Haslinger, Wien (Nr. 9940), 1845 körül. (20. század végi kéziratos másolata: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, Ms. mus. 11.748.)

Szeptett-kíséret a Zongoraversenyhez (a kísérőhangszerek: fuvola, hegedű 1–2; mélyhegedű 1–2; gordonka; gordon: a *Zongoraverseny* zenekari kíséretének szerzői átírata; 1850-es évtized?), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 485/1–2)

Ünnepi zene (zongorára, négy kézre; az azonos című zenekari darab szerzői átírata), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1861; 2. kiadás: 1869

Az égő szerelem hármasszínűje (*A piros rózsa. A liliom. A babér. 3 részből álló zene költemény, zongorára, 4 kézre*), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1864, a *Zenészeti Lapok* 10. mellékleteként; újbóli megjelenések: *Régi magyar négykezesek*, közreadják: Szávai Magda, Veszprémi Lili (Editio Musica Budapest, ³1985); Neuma Zeneműkiadó Budapest (EN 987). (A harmadik rész szerzői átírata *A honvédek – zenekari fantázia* kezdőszakasza nyomán: lásd a *Zenekari művek jegyzékét*.)

ZONGORAMŰVEK (Piano Works)

Drey Klavierstücke Op. 2 (1. *Gebet nach überstandener Gefahr*; 2. *Bei dem Brautkranz winden*; 3. *Romanze/ Abschied der Braut aus dem Elternhause*), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1855; újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraművek/ Második, javított kritikai kiadás, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2006)

Zwey Perlen Op. 3 (1. *Die Bethaute Rose/ Morgenlied*; 2. *Die Thrän' im Auge/ Mitternächtlich*), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1856; újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraművek/ Második, javított kritikai kiadás, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2006)

Pusztai élet/ Ábránd, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1857, második kiadás: 1859; újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraművek/ Második, javított kritikai kiadás, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2006)

Magyar gyermekvilág (1. *Gyermekbáli jelenet*; 2. *Katonajáték induló*; 3. *A kis csikós*; 4. *Árvaleány*; 5. *A kis cigány*; 6. *Cserebogarászat*; 7. *Szenderdal kis testvér mellett*; 8. *Kis furulyás*; 9. *Gyermekdal*; 10. *Búdal elhalt kis játszótárs felett*; 11. *Gyermekmesék/ regélte a bácsi*; 12. *Búcsú*), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1859; újból közreadta Bónis Ferenc: Doblinger, Wien–München, 1998 (Diletto Musicale DM 1267); a sorozat négy darabja (*Kis furulyás*; *Gyermekbáli jelenet*; *A kis cigány*; *Cserebogarászat*) együttesen megjelent: *Mosonyi Mihály/ Szemelvények a Gyermekjelenetek c. gyűjteményből*. Szerkesztette és ujjrenddel ellátta Kadosa Pál (Zeneműkiadó Budapest [1953])

Hódolat Kazinczy Ferenc szellemének, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1859; további megjelenések: *A magyar zongoramuzsika 100 éve (a verbunkostól Bartók "Kossuth"-jáig)/ magyar szerzők zongoradarabjainak gyűjteménye*, szerkesztette: Major Ervin és Szelényi

István (Zeneműkiadó Vállalat Budapest, 1954); *Mosonyi Mihály/ Zongoraművek/ Második, javított kritikai kiadás, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2006)

Tanulmányok zongorára/ a magyar zene előadásának képzésére (1. Gyermek játsszósággal; 2. Kedélyesen; 3. Érzéssel; 4. Pajkosan; 5. Ábrándozva; 6. Vidoran; 7. Mély bánattal; 8. Kellemesen; 9. Lelki örömmel; 10. Lakadalmiasan; 11. Dacosan; 12. Népiesen; 13. Andalogva/ Fátyol modorában; 14. Gyöngéden; 15. Szívélyesen/ Romance; 16. Élénken; 17. Harciasan; 18. Lovagiasan; 19. A csalogány panasza Egressy Béni felett/ Elegie; 20. Patriarkailag), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1860; újból közreadta Kassai István: Akkord Zenei Kiadó, Budapest, 1996. A sorozat egyes darabjai külön is megjelentek: a 13. *Andalgó Fátyol modorában* címmel: *Apollo* 1876, 161.; a 18. *Lovagiasan* címmel a *Pesti Hírlap* mellékleteként, az 1880-as évek folyamán; a sorozat hat darabja (*Gyöngéden; Dacosan; Kellemesen; Andalogva; Elégia* [= 19.]; *Pátriarkailag*) együttesen megjelent: *Mosonyi Mihály/ Szemelvények a „Tanulmányok a magyar zene előadása képzésére” c. gyűjteményből.* Szerkesztette és ujjrenddel ellátta Kadosa Pál, Zeneműkiadó Budapest, 1953.

Gyász hangok Széchenyi István halálára, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1860. Újból közreadta a Magyar Kórus, az *Énekszó* 51. számának (1942. I. 1.) mellékleteként; közreadta továbbá Szabolcsi Bence *A magyar zenetörténet kézikönyvében* (Zeneműkiadó Budapest, 2¹⁹⁵⁵, 137*–140*). További megjelenések: *A magyar zongoramuzsika 100 éve (a verbunkostól Bartók „Kossuth”-jáig)/ magyar szerzők zongoradarabjainak gyűjteménye, szerkesztette: Major Ervin és Szelényi István* (Zeneműkiadó Vállalat Budapest, 1954); *Mosonyi Mihály/ Zongoraművek/ Második, javított kritikai kiadás, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2006)

Magyar zeneköltemény, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1860; újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraművek/ Második, javított kritikai kiadás, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2006)

Leopold Komáromy'sche Einladungskarte (1860), kézirat: Országos Széchenyi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 3483), megjelent: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003). (A mű kódolt üzenetének pontos megfejtését lásd Kassai István írásában: *Három dallamtörténeti adalék*, in: *Magyar zenetörténeti tanulmányok a nemzeti romantika világából*, szerkesztette Bónis Ferenc, Püski Kiadó, Budapest, 2005.)

Banderium induló, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1867; újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

ÁTDOLGOZÁSOK, ÁTIRATOK, HANGSZERELÉSEK (stb.) MÁS SZERZŐK MUNKÁI NYOMÁN

(Transcriptions, orchestrations)

Julius Hoven: *Ruderlied*, átírás férfikarra és zenekarra (bemutató: 1843), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 1323)

Gaetano Magazzari: *Römische Volkshymne*, átírás vegyeskarra és zenekarra (bemutató: 1847), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 1417; Ms. mus. 2165)

BENYOVSZKY Nagy Opera 3 felvonásban DOPPLERTŐL ZONGORÁRA ALKALMAZÁ
BRAND Mihály (6 füzetben), megjelent: Treichlinger, Pest, 1848 eleje

Claude Joseph Rouget de Lisle: *La Marseillaise*, átírás baritonszólóra, vegyeskarra és zenekarra, Mátray Gábor magyar szövegére (1848 április), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 1412)

Franz Schubert: *Erlkönig* – átírás nagyzenekarra (keletkezés és bemutató: 1850), kéziratok: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 3420); BMC Könyvtár, Budapest (MKT 7309: egyetlen zenekari csellószólam [19. század közepe])

Ludwig van Beethoven: *Tremate, empi, tremate op. 116*, átírás szoprán-, tenor-, basszusszólóra és zenekarra (1856), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 4216)

Két népdal (a feldolgozásra került dalok szövegkezdetek: „Kitették a holttestet az udvarra”; „Csösz leszek én a nyáron”), zongorára, megjelent a *Zenészet* 1. mellékletként (1860. december 5.); újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

Két népdal (a feldolgozásra került dalok szövegkezdetek: „Az ég alatt, a föld színén”; „Már ezután nem is bánom”), zongorára, megjelent a *Zenészet* 2. mellékletként (1861. március 27.); újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

Három népdal (a feldolgozásra került dalok szövegkezdetek: „Bús az idő, bús vagyok én magam is”; „Még azt mondja az anyám”; „Nézz rózsám a szemembe”), zongorára, megjelent a *Zenészet* 3. mellékletként (1861. július 3.); újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

Három népdal (a feldolgozásra került dalok szövegkezdetek: „Bezárom már bús szívemet”; „Mariskám, Mariskám”; „Nagy gazda volt az apám”), zongorára, megjelent a *Zenészet* 4. mellékletként (1861. október 3.); újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

Egressy Béni: *Szózat*, átdolgozás zongorára, megjelent a *Zenészet* 1861. január 16-i számában, 125–126.; újbóli megjelenések: Kassai István: *Adalékok a Mosonyi-kutatáshoz, közzétéve a Magyar Zenetörténeti Tanulmányok Erkel Ferencről, Kodály Zoltánról és korokról* című kötetben, szerk. Bónis Ferenc, Püski, Budapest, 2001, 101–102; *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

Újévi ajándék. Hat magyar dallam Bernát Gáspártól, zongorára átírta Mosonyi Mihály, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, a *Zenészet* 1862. január 2-i számának számozatlan

mellékleteként; újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

25 magyar népdal, szerzé és Mosonyi Mihály által zongorakísérettel ellátva kiadja Füredi Mihály (I. *Világos kék a csillagos éjszaka*; II. *Csókja olyan mint a méz*; III. *Hej! Be fényes csillag*; IV. *Csaplárosné piros virág*; V. *Befordultam a konyhába*; VI. *Megint húzzák*; VII. *Ez az én szeretóm*; VIII. *Te vagy, te vagy, barna kislány*; IX. *Barna menyecskének*; X. *Nem gondolok a világon senkire*; XI. *Naptól virút*; XII. *Nem nézek én, minek néznék?*; XIII. *Húzd rá cigány*; XIV. *Zöld leveles, fehér, virágos ákácfa*; XV. *Temetésen láttalak én*; XVI. *Fölleg borul az erdőre* [zenei anyaga nem azonos a *Hat népdal* Tóth Kálmán költeményeire c. sorozat (1863) élén szereplő megzenésítéssel: utóbbi Mosonyi saját dallama]; XVII. *Kedves barna kislány*; XVIII. *Reszket a bokor, mert*; XIX. *Nem ért engem a világ!*; XX. *Nagy kín nyomor közt*; XXI. *Törött ágról*; XXII. *Hej nékem hát vigasztalást mi sem ad*; XXIII. *Szép a csikó*; XXIV. *Huszár vagyok*; XXV. *Te vagy az én violám*), megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1862.

Bors Károly zongorakíséretes dalának (*Magyar ország fényes csillag*, versszöveg: Thaly Kálmán): újraharmozása, dallamkorrekciókkal együtt, megjelent a *Zenészet* *Lapok* 1862. február 6-i számában (147–48.); a Mosonyi által átdolgozott verzió később Bors Károly szerzeményeként, de Mosonyi nevének feltüntetése nélkül[!] is megjelent: *12 népdal. Énekre és zongorára szerzé* [...] Zágonyi György, Kunszentmiklós, 1864 (No. 1.)

Ismeretlen szerző zongorakíséretes dalának (1. strófa: *Kitárom reszkető karom kedves lábaidnál...*, 2. strófa: *Hogy álmod édesebb legyen, messze határon túl...*) teljes átdolgozása, megjelent a *Zenészet* *Lapok* 1862. május 1-i számában (241–42.)

Magyar zene, melyet Palotási János Galgóczi emlék c. műve után kidolgozott Mosonyi Mihály, zongorára, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, a *Zenészet* *Lapok* 5. mellékleteként (1862. május 1.); újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

Gulyásnóta, két magyar dallam feldolgozása, megjelent a *Zenészet* *Lapok* 1862. október 30-i számában (33–34.); újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

Zágonyi György zongorakíséretes dalának (*Nem vagy te szép azt mondom én*, versszöveg: Rákosi László) újraharmozása, dallamkorrekciókkal együtt, megjelent a *Zenészet* *Lapok* 1863. január 8-i számában (117.); a Mosonyi által átdolgozott verzió később Zágonyi szerzeményeként, de Mosonyi nevének feltüntetése nélkül[!] is megjelent: *12 népdal. Énekre és zongorára szerzé* [...] Zágonyi György, Kunszentmiklós, 1864 (No. 11.)

Zágonyi György zongorakíséretes dalának (*Tiszán innen, Tiszán túl*, versszöveg: Rákosi László): újraharmozása, dallamkorrekciókkal együtt, megjelent a *Zenészet* *Lapok* 1863. február 19-i számában (164.); a Mosonyi által átdolgozott verzió később Zágonyi szerzeményeként, de Mosonyi nevének feltüntetése nélkül[!] is megjelent: *12 népdal. Énekre és zongorára szerzé* [...] Zágonyi György, Kunszentmiklós, 1864 (No. 10.)

Rákóczi-induló, zongorára, megjelent a *Zenészet* *Lapok* 1863. január 22-i (129–130.) és január 29-i számaiban (139–140.); újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

A régi Rákóczi-nóta, zongorára (1863), kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 6126, 1863. szeptember 27-i keltezéssel); megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

„**Fel fel a vérző kebelről**» négyes férfikarra alkalmazta **Mosonyi Mihály**”: a *Zenészet* *Lapok* 1863. március 12-i számából idézett közlés; kizárólag e cikk alapján ismert mű. Egy „Fel, fel e vérző kebelről” szövegkezdetű dallam helyet kapott már a *Két pisztoly* c. népszínmű Erkel Ferenc által összeállított zenéjében (1844), s annak nyomán a Füredi Mihály által közzétett dalgyűjteményekben (*100 magyar népdal*: 1851; *101 magyar népdal*: 1861) ugyanúgy: a kórusmű – részint a *Zenészet* *Lapok* idézett cikkében megjelent, rövid leírás tartalma miatt is – gyaníthatóan annak átírata lehetett. (Azt, hogy átíratról van szó, a fenti idézet megfogalmazása is egyértelművé teszi.)

Szabad gondolatok, szerző szabadi Frank Ignác, zongorára átdolg.: Mosonyi Mihály, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1864; újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

L. v. Beethoven kilenc szimfóniájának négykezes zongoraátírata, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1864c.

Liszt Ferenc: Esztergomi mise (Graner Fest-Messe), átírat zongorára, négy kézre, megjelent: Dunkl–Rózsavölgyi, Wien–Pest, 1865.

Kéthangú Magyar Dalok Gyűjteménye, szoprán–alt vagy tenor–bariton hangra átírta, zongorakísérettel ellátta Mosonyi Mihály. 1. Erkel Ferenc: Himnusz, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1867

Kéthangú Magyar Dalok Gyűjteménye, szoprán–alt vagy tenor–bariton hangra átírta, zongorakísérettel ellátta Mosonyi Mihály. 2. Egressy Béni: Szózat, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1867

Hertelendy ezredesnek indulója Ulmnál (1805). Verziói:

a) vegyeskarra és zenekarra, kézirat: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Ms. mus. 4284)

b) zongorára, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1869; újbóli megjelenés: *Mosonyi Mihály/ Zongoraátiratok és indulók, közreadta Kassai István* (Akkord Kiadó, 2003)

MÁS SZERZŐK MUNKÁIVAL KAPCSOLATOS KORREKCIÓS JAVASLATOK:

Mutatvány-pédák/ hogy lehetne a katolikus egyházi énekeket a magyar zene rythmusa s szelleme szerint átalakítani? közli: Elemy Sándor s jegyzetekkel kíséri Mosonyi Mihály. Megjelent a *Zenészet* *Lapok* 1863. március 19; május 7; május 14; augusztus 13; augusztus 20-i számaiban.

Számos egyéb korrekciós javaslat, különféle szerzők műveihez: közzétéve A *Zenészet* *Lapokban* az 1860-as évtized folyamán

EGYÉB (Others)

Musikalisch–humoristischer Toast in Ehren des Herrn Dr Franz Liszt/ Gesprochen den 16. August 1856, bei dem Abendfestmahle der vereinigten Musiker in Pest/ von M. G. Brand (Landerer und Heckenast, Pest, 1856: kottát is tartalmazó tréfás, zenei köszöntő Liszt Ferenc tiszteletére)

MOSONYINAK TULAJDONÍTOTT, KÉRDÉSES ÉS KÉTES HITELŰ MŰVEK

(To Mosonyi attributed or doubtful works)

Egri dalnok/ Válogatott komoly és víg dalok gyűjteménye..., átírták és kiadták Zsaskovszky Ferenc és Endre, II. füzet, megjelent: Érseki Lyceum Könyv- és Könyomdája, Eger, 1867. A kiadvány két Mosonyi szerzőségi jelzésű darabot közöl. Az egyik *Induló* címmel hiteles mű (lásd a *Világi kórusművek* c. jegyzékrészt), a másik (*Csendes estén*, 2. oldal, 3. szám) nem egyértelműen az. Utóbbinál feliratként olvasható: „Dallama Mosonyitól”. A melódia előfordulásairól Mosonyi további műveiben nincs egyelőre adat, viszont az idézett felirat s a kiadvány jellege egyaránt arra enged következtetni, hogy ez a közreadás, mint négyszólamú vegyeskari letét: Zsaskovszky-átirat (mely így külön tételként szerepel a *Más szerzők által készített átíratok...* jegyzékrészben is). A Mosonyinak való dallam-tulajdonítás hitelét erősíti, hogy az még a szerző életében történt. A „Csendes estén erdő mellett megyek el” versszöveg egy másik megzenésítését lásd Erkel Elek népszínmű-zenéjében Lukácsy Sándor *A csirkefogó* c. darabjához (1878).

Harmonia/ Komoly és víg dalok szemelvénye, férfikarra átírták és kiadták Zsaskovszky Ferenc és Endre, II. füzet, megjelent: Eger (évszám nélkül, de már Mosonyi halála után). A kiadvány két *Mosonyi* szerzőségi jelzésű darabot közöl. Az egyik bizonyosan nem az ő műve, hanem Egressy Béné (10. szám, 20. oldal: *Temetésre szól az ének*, Petőfi-megzenésítés; jelen jegyzékben külön tételként is szerepel, a tévesen Mosonyinak tulajdonított darabok között). A másik (11. szám, 21. oldal) a *Kertek alatt van egy árok* című férfikar, amely nem azonos Szentirmay Elemérnek ugyanerre a szövegre készült dallamával. (S annak további megzenésítései jelenleg nem ismeretesek.) A tulajdonítás hitelét viszont gyengíti az említett, rossz közlés a szemközti oldalon, s nem erősíti a szerző elhunytának ténye sem a kiadvány készítésének idején.

TÉVESEN MOSONYINAK TULAJDONÍTOTT MŰVEK

*Harmonia/ Komoly és víg dalok szemelvénye, férfikarra átírták és kiadták Zsasskovszky Ferenc és Endre, II. füzet, megjelent: Eger (évszám nélkül, de már Mosonyi halála után). A kiadvány két Mosonyi szerzőségi jelzésű darabot közöl. Az egyik bizonyosan nem az ő műve, hanem Egressy Béné (10. szám, 20. oldal: *Temetésre szól az ének*, Petőfi-megzenésítés); a másiktól lásd a *Mosonyinak tulajdonított, kérdéses és kétes hitelű művek* c. jegyzékrészt.*

A Sztojanovits Jenő által összeállított *Ünnepi daloskönyv*be (Rózsavölgyi, Budapest, 1909) tévesen Mosonyinak tulajdonítva került be az *Ereszkedik le a felhő* c. Petőfi-megzenésítés (szerzője Egressy Béni).

EMKE daloskönyv, szerkesztette Deák Gerő (Lampel, Budapest, ³1914), benne a 73. számmal, a 112. oldalon „Mosonyi M.” szerzőnévvel közzétett Petőfi-megzenésítés (*A szerelem, a szerelem*) nem Mosonyi szerzeménye.

A magyar dal évszázadaiból című CD-kiadványon (MDÉ 01, Cantata sacra 2001: Faragó Laura – ének, Kapi Horváth Ferenc – zongora) Mosonyi Mihály szerzőnévvel közzétett Petőfi-megzenésítés (*Nem ért engem a világ*) nem Mosonyi-szerzemény: a *25 magyar népdal, szerző és Mosonyi Mihály által zongorakísérettel ellátva kiadja Füredi Mihály* c. kötetben jelent meg (lásd az *Átdolgozások, átiratok, hangszerelések...* c. jegyzékrészt).

Két szerzőmegjelölés nélküli vonósnégyes (Esz-dúr és d-moll: a 19. század közepére datálhatóak), partitúráik: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, Ms. mus. 3478., a könyvtár elektronikus katalógusában Mosonyi Mihálynak tulajdonítva. A kottaanyag nem Mosonyi kézírása; ténylegesen semmi nem utal az ő esetleges szerzőségére. A lehetőségnek ellentmond az tény is, hogy Mosonyi egységes gyűjteménnyé rendezte hat vonósnégyesének kottaanyagát.

Kézírtos dalfüzet (énekhangra és zongorára), Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, Ms. mus. 6086: Mosonyinak való téves könyvtárosi tulajdonítás.

EGYÉB TÉVES, ÉS JELLEGÜK MIATT MŰJEGYZÉKBELI HELYESBÍTÉST IGÉNYLŐ SZAKIRODALMI KÖZLÉSEK MOSONYI MIHÁLY KOMPOZÍCIÓIVAL KAPCSOLATOSAN

„7. vonósnégyes”: nem létező mű (a 3. vonósnégyessel azonos), lásd a *Kamaraművek* jegyzékét: 6 vonósnégyes!

A 6. sorszámú vonósnégyes hangneme – ellentétben az eddigi műjegyzékek egy részénél olvasható közlésekkel – nem c-moll, hanem Esz-dúr.

„Románc hegedűre”: átírat, amely ebben a formájában nem Mosonyi munkája volt (ellentétben az eddigi műjegyzékek egy részének vonatkozó közléseivel): lásd a *Más szerzők által készített átíratok...* jegyzékrészt!

Az eddigi műjegyzékek egy részénél az alábbi, 1863-ra datált – és vélekedés szerint a *Zenészet*i Lapokban is közzétett – darab címe olvasható Mosonyi Mihály zongoraműveinek felsorolásakor, kétfajta verzió szerint is: „Variációk Elemy Sándor dallamára”/ „Változatok Elemy Sándor dallamára”. Nem létező mű, amely így a *Zenészet*i Lapokban sem jelent meg; Elemy Sándor és Mosonyi Mihály kapcsolatáról lásd viszont a *Más szerzők munkáival kapcsolatos korrekciós javaslatok* c. jegyzékrészt!

Kemény-induló: az eddigi műjegyzékek egy részének vonatkozó közléseivel ellentétben nem férfikar: lásd az *Egyéb zongorakíséretes dallamok* c. jegyzékrészt!

Fel fel a vérző kebelről: az eddigi műjegyzékek egy részének vonatkozó közléseivel ellentétben nem eredeti Mosonyi-férfikar, hanem átírat.

Az eddigi műjegyzékek egy részének állításával ellentétben a *B-dúr trió* (Op. 1.) nem 1851-ben, hanem 1845 körül jelent meg Haslingernél Bécsben.

MÁS SZERZŐK ÁLTAL KÉSZÍTETT ÁTIRATOK, PARAFRÁZISOK (stb.) MOSONYI MIHÁLY MŰVEIBŐL, VAGY AZOK NYOMÁN

Mosonyi Mihály *Magyar románca* szólóhegedűre átírva: előadta készítője, Reményi Ede, Pesten, 1861. december 22-én; az eddigi műjegyzékek egy részében tévesen Mosonyi saját műveként szerepelt. Csupán adatok alapján ismert mű, amely legvalószínűbben a *Tanulmányok zongorára...* 15. darabjának átírata lehetett.

Répertoire du théâtre national petites fantaisies faciles et instructives pour le Piano sur des motifs d'operas favoris hongroises par Amédée Kovaltsik. No. 6: Mosonyi Mihály/ Szép Ilon, megjelent: Rózsavölgyi, Pest, 1862

Les Jeunes Artistes. Collection du petites Fantaisies instructives sur des motifs d'operas favoris à 4 mains pour le Piano, composées par K[ovaltsik] Amadée. No. 26: Mosonyi: Szép Ilon, megjelent: Rózsavölgyi, Pest (N. G. 1396)

Ébresztő (lásd a *Világi kórusművek* jegyzékét), Plotényi Nándor zongora-átírata, aláhelyezett szöveggel; megjelent a *Hazánk s a Külföld* 1865. augusztus 27-i számában, 558–560.

Liszt Ferenc: *Fantaisie sur l'opéra hongroise Szép Ilonka* (LW A232; 1865–67; megjelent: Rózsavölgyi 1867)

Liszt Ferenc: *Mosonyis Grabgeleit* (LW A249; 1870; megjelent: Budapest: Táborszky & Parsch, 1871), zenei anyaga részint Mosonyi *Szép Ilonkáján* alapszik.

Liszt Ferenc: *Historische ungarische Bildnisse: No. 7: Michael Mosonyi* (LW A335/7; 1885, az LW A249 nyomán)

Liszt Ferenc: *Trauervorspiel und Trauermarsch* (LW A334; megjelent: Leipzig: B&H, 1888), zenei anyaga részint Mosonyi *Gyász hangok Széchenyi István halálára* c. kompozícióján alapszik.

Liszt Ferenc: *Historische ungarische Bildnisse: No. 3: Ladislaus Teleky* (LW A335/3; 1885, az LW A334 nyomán)

Egri dalnok/ Válogatott komoly és víg dalok gyűjteménye..., átírták és kiadták Zsaskovszky Ferenc és Endre, II. füzet, megjelent: Érseki Lyceum Könyv- és Könyomdája, Eger, 1867. A kiadvány két Mosonyi szerzőségi jelzésű darabot közöl. Az egyik *Induló* címmel hiteles mű (lásd a *Világi kórusművek* c. jegyzékrészt), a másik (*Csendes estén*, 2. oldal, 3. szám) nem egyértelműen az. Utóbbinál feliratként olvasható: „Dallama Mosonyitól”. A melódia további Mosonyi-művekben való előfordulásáról nincs egyelőre adat, viszont az idézett felirat s a kiadvány jellege egyaránt arra enged következtetni, hogy a közreadás, mint négyyszólamú vegyeskari letét: Zsaskovszky-átirat volt (amely így, mivel nem zárható ki, hogy ténylegesen Mosonyi egyik dallamán alapult, helyet kapott itt, a *Más szerzők által készített átiratok...* jegyzékrészben is). A *Csendes estén* szintén szerepel a *Mosonyinak tulajdonított, kérdéses és kétes hitelű művek* c. jegyzékrészben.

A *Szentelt hantok* c. kórusmű nem a szerzőtől származó átiratai:

- a) a Zsaskovszky-fivérek átirata, megjelent: *Egri dalnok/ Válogatott komoly és víg dalok gyűjteménye, III. füzet* (Eger, 1876)
- b) Geszler Ödön átirata, megjelent: *Geszler Ödön: Új magyar daloskönyv, iskolai használatra* (Rozsnyai, Budapest, 1920), 2. kötet
- c) azonosítatlan átíró munkája, megjelent: *Turul daloskönyv/ Vegyeskarra írott énekek gyűjteménye/ Szerkesztette ifj. Buchner Antal, Luspay Kálmán, Régenhold János* (Eger, 1921), 2. kötet

A *Hertelendy ezredesnek indulója Ulmnál (1805)* c. Mosonyi-átirat kórusverziójának nem a szerzőtől származó átírásai:

- a) a Zsaskovszky-fivérek átirata, megjelent: *Egri dalnok/ Válogatott komoly és víg dalok gyűjteménye, III. füzet* (Eger, 1876)
- b) azonosítatlan átíró munkája, megjelent: *EMKE daloskönyv/ szerkesztette Deák Gerő* (Lampel, Budapest, ³1914)

A *fiatal színházlátogató/ [...] kezdő zongorázók számára átírta Tisza Aladár* (= Langer Viktor), II. füzet, No. 6.: *Mosonyi: Szép Ilonka* [részlet], Pest, Tábornok és Parsch [é. n.]

A *Magyar gyermekvilág* három darabjának, illetve azok részleteinek hangszerelése zenekarra, betét jellegű zeneszámként, színházi használat céljára: ismeretlen hangszerelő munkája (a No. 1. *Gyermekbáli jelenet*, a No. 4. *Árvaleány* és a No. 5. *A kis cigány Allegro* szakasza nyomán;

kézírtos partitúra: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest: Népszínházi Gyűjtemény 1109/5. [19. század vége/ 20. század eleje]

A Felleg borult az erdőre c. Tóth Kálmán-dal férfikari átíratát Fövenyessy Bertalan készítette és tette közzé nyomtatásban

Áldozati induló az Álmos c. operából/ Mosonyi Mihály/ fúvószenekarra hangszerelte Farkas Antal, partitúra közreadás: Népművelési Intézet, Budapest, 1965

Gyászhangok Széchenyi István halálára/ fúvószenekarra hangszerelte Láng István, partitúra közreadás: Népművészeti Intézet, Budapest [é. n.]

Hangversenydarabok fuvolára és zongorára/ átírták... Nagy Olivér, Szébenyi János (Editio Musica, Budapest, 1990), benne 8. számként: *Kellemesen* (a *Tanulmányok zongorára...* sorozatából)

Ave Maria: az orgonakíséretes verzió Ács József átírata. Megjelent: Eschweiler: Musica con Spirito, 2010

Pianoforte IV./ zongorakíséretetek középiskolásoknak/ [vál. és] összeáll. Király Katalin, Mozaik, Szeged, 2012, benne 25. számként: *Felleg borul az erdőre* (a Tóth Kálmán-dalok egyike); *feld. Szabolcsi Bence*

„Fantázia hegedűre és zenekarra”: Behár György feldolgozása, részint a *Magyar gyermekvilág* 5. darabja nyomán, megjelent a Hungarian Gypsy Concert Music című CD-n (Qualiton, HCD 10288; 1992), valamint a *From the Monti Csárdás to the Liszt Rhapsody/ Gypsy Orchestra of the Hungarian Radio* c. CD-n (Hungaroton, 1994, HCD 10288)

Tavaszi dal: négy szólamú nőikarra, ismeretlen átíró munkája, közzétéve: *Zeneszó* 1997 május, „A” kottamelléklet